

Ievads: Pacienti no 0 līdz 18 gadu vecumam ar aizdomām par celiakiju:

Pacienti, kuriem ir simptomi un pazīmes, kuras uzskaitītas 1.pielikumā.

1.pielikums:

Papildus informācijai sk. algoritma 4.c.1.

Pacienti, kuriem jāveic seroloģiskie testi:

- bērniem no 0 līdz 18 gadu vecumam ar sekojošiem simptomiem vai pazīmēm, kas var liecināt par celiakiju(1):
  - Fiziskās attīstības aizture, mazs augums (*failure to thrive* vai *faltering growth*);
  - Neizskaidrojams svara zudums;
  - Malabsorbcijas izpausmes;
    - Aizkavēta pubertāte;
    - Nogurums, aktivitātes trūkums;
    - Persistējošas neskaidras dispeptiskas sūdzības;
    - Recidivējošas sāpes vēderā, uzpūšanās;
    - Hroniska vai recidivējoša diareja;
    - Persistējoši refraktāri aizcietējumi;
    - Aftozs stomatīts (recidivējošas čūlas mutes dobumā);
    - Dzelzs deficīta anēmija;
    - Agrīna osteoporoze.
- b) bērniem ar sekojošām slimībām:
- Autoimūna vairogdziedzera saslimšana;
  - Autoimūns paratiroidīts;
  - *Dermatitis herpetiformis*;
  - Kairinātas zarnas sindroms;
  - I tipa cukura diabēts;
- c) pacientu pirmās pakāpes radniekiem (vecākiem, brāļiem, māsām),
- d) Ārsts var apsvērt testu veikšanu sekojošās situācijās:
- Adissona slimība;
  - Amenoreja;
  - Aftozs stomatīts (recidivējošas čūlas mutes dobumā);
  - Autoimūnas aknu slimības;
  - Autoimūns miokardīts;
  - Hroniska trombocitopēniska purpura;
  - Zobu emaljas defekti;
  - Depresija vai bipolāri traucējumi;
  - *Down* sindroms;
  - Epilepsija;
  - Lūzums pēc sīkas traumas;
  - Limfoma;
  - Metaboliska kaulu slimība (osteomalācija, rahīts);

- Neskaidra transamināžu paaugstināšanās;
- Mikroskopiskais kolīts;
- Persistējoši refraktāri aizcietējumi;
- Polineuropātija;
- Sarkoidoze;
- *Sjögren`s* sindroms;
- *Turner* sindroms;
- Neizskaidrojama alopēcija.

2.pielikums: Primārās aprūpes ārsta informācija vecākiem par slimību un uztura ieteikumiem pirms seroloģisko testu veikšanas vai diagnozes noteikšanas:

Papildus informācijai sk. algoritma 4.c.2.- 4.c.6.

Informācija vecākiem par uztura ieteikumiem pirms diagnozes apstiprināšanas:

- Informēt vecākus, ka glutēnu saturoša diēta ir obligāta celiakijas seroloģiskai diagnostikai. Pirms testu veikšanas pacientiem ieteicams lietot uzturā glutēnu vairākas reizes dienā vismaz 6 nedēļas.
- Neieteikt uzsākt bezglutēna diētu pirms celiakijas diagnozes apstiprināšanas ar tievo zarnu biopsiju pat tad, ja seroloģiskie testi ir pozitīvi vai pašdiagnostikas nolūkos uzsāktie glutēna ierobežojumi uzturā devuši klīnisku uzlabojumu.
- Pacientus, kuri uzsākuši bezglutēna diētu pirms diagnozes noteikšanas, nosūtīt pie speciālista (bērnu gastroenterologa), lai izņemtu par tievo zarnu biopsijas vai citu izmeklējumu veikšanu diagnozes apstiprināšanai un informēt speciālistu par bezglutēna diētas uzsākšanu un ilgumu.
- Izskaidrot vecākiem, ka uzsāktā bezglutēna diēta var apgrūtināt pareizu celiakijas diagnozes noteikšanu.

Informācija vecākiem par slimību pirms diagnozes apstiprināšanas:

- Informēt vecākus, kas ir celiakija(sk.celiakijas definīcija);
- Informēt vecākus, ka seroloģiskie testi ir tikai viens no diagnostikas etapiem;
- Informēt par rīcību pozitīva seroloģiskā testa gadījumā;
- Informēt par rīcību negatīva seroloģiskā testa gadījumā;
- Informēt, ka novēlota celiakijas diagnoze var ilgtermiņā izraisīt veselības problēmas un komplikācijas, kā fiziskās attīstības aizturi, aizkavētu pubertāti un zobu problēmas bērniem, kā arī osteoporozi, fertilitātes problēmas un mēreni paaugstinātu malignitātes risku turpmākā dzīvē.

3.pielikums: Seroloģisko testu izvēle primārās aprūpes etapā:

Papildus informācijai sk. algoritma 4.c.7.-4.c.10.

Celiakijas diagnostikai neiesaka izmantot antigliadīna IgA vai IgG klases antivielas.

- Audu transglutamināzes IgA antivielas ir izvēles metode celiakijas seroloģiskai diagnostikai;
- Vienlaicīgi jāpārbauda kopējais IgA līmenis, lai izslēgtu IgA deficītu un pseidonegatīvu rezultātu;
- Pacientiem ar IgA deficītu (kopējais IgA < 0,07 g/l) izmanto audu transglutamināzes IgG antivielas vai deamidētā gliadīna peptīda (DGP) IgG antivielas.

4.pielikums: Indikācijas bērnu gastroenterologa konsultācijai pirms diagnozes noteikšanas:

Papildus informācijai sk. algoritma 4.d.; 4.2.

- Bērni un pusaudži līdz 18 gadu vecumam, kuriem pozitīvi celiakijas seroloģiskie testi, tievo zarnu biopsijas veikšanai un diagnozes apstiprināšanai;
- Bērni un pusaudži līdz 18 gadu vecumam, kuriem veiktie seroloģiskie testi ir negatīvi, bet pastāv klīniskas aizdomas par celiakiju.

5.pielikums: Bērnu gastroenterologa slēdziens:

Papildus informācijai sk. algoritma 4.2.4.

Rezultātu izskaidrošana vecākiem un pacientam. Diagnozes noteikšana un tālākās rīcības plāna izstrāde (bezglutēna diēta, novērošana, sarežģījumu atpazīšana).

